

شناسنامه تصنیف شماره ۵

- ۱- نام تصنیف : نرگس مستی
- ۲- سازنده آهنگ : علی اکبر شیدا
- ۳- سراینده شعر آهنگ : علی اکبر شیدا
- ۴- گام دربرگیرنده آهنگ تصنیف : راست و پنجگاه^(۱)
- ۵- ضرب آهنگ : $\frac{6}{8}$
- ۶- گوشه‌ها و تیکه‌های شکل دهنده ساختار تصنیف :
 الف : درآمد ماهور
 ب : داد (راست)
 پ : خاوران
 ت : عراق
- ۷- جدول نمایش نت شاهد گوشه‌های شکل دهنده تصنیف در گام‌های مختلف

چپ کوک		راست کوک		نام گوشه
گام Re	گام Do	گام Sol	گام Fa	
Re	Do	Sol	Fa	درآمد ماهور
Mi	Re	La	Sol	داد
La	Sol	Re	Do	خاوران
Re	Do	Sol	Fa	عراق

۱ - در همه مکتوبات این تصنیف را به عنوان ماهور شناخته‌اند و ثبت نموده‌اند، اما از آنجائیکه در قدیم و در روایت ردیف دستگاهی مکتب اصفهان (روایت آقای عباس کاظمی) درآمد راست، همان داد ماهور در ردیفهای دیگر است و این تصنیف نیز از این پرده شروع شده، شایسته است آن را در دستگاه راست و پنجگاه اجرا کنیم.

شعر تصنیف

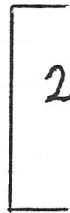
گوشه‌های شکل دهنده ساختار تصنیف

(راست) = داد و فرود به ماهور
(چهارم به اول)

- ۱- نرگس مستی، نرگس مستی،
- ۱- که رویت همچو ماه چشم بدت دور
- ۲- آبرو پیوستی، آبرو پیوستی،
- ۲- دو چشمانت سیاه رشگ رخ حور

خاوران و فرود به ماهور
(پنجم به اول)

- ۳- آفت جانی خبردارت کنم،
- ۳- آفت جانی خبردارت کنم
- ۴- باشه تا روزی گرفتارت کنم،
- ۴- باشه تا روزی گرفتارت کنم

(راست) = داد و فرود به ماهور
(چهارم به اول)

- ۵- بلبل زار خسته، دل به کسی نبسته
- ۶- مرغ قفس شکسته، از کمند خلق جسته (2)

خاوران و فرود به ماهور

- ۷- ای دو صد بنده گرفتار کمند مویت
- ۸- (عاشق آن است که پا می نکشد از کویت) (2)

(راست) = داد و فرود به ماهور

- ۹- دل من زار خسته، دل به کسی نبسته
- ۱۰- مرغ قفس شکسته از کمند خلق جسته

$\frac{6}{8}$ با دور تندتر

عراق (هشتم به پنجم)
خاوران (پنجم به چهارم)

- ۱۱- در فکر، در فکر، در فکر تو بودم که
- ۱۱- یکی حلقه بدر زد
- ۱۲- یکی حلقه بدر زد، یکی حلقه بدر زد
- ۱۳- گفتم، گفتم، گفتم صنما، قبله نما،
- ۱۳- بلکه تو باشی

فرود (سوم به اول)

خاوران و

فرود

- ۱۴- تو باشی، تو باشی، تو باشی
- ۱۵- گفتم، گفتم، گفتم صنما، قبله نما، بلکه تو باشی
- ۱۶- تو باشی، تو باشی، تو باشی

شعر تصنیف

- ۱۷- تویی حبیب من، تویی طیب من
۱۸- خیر نبینی که من می‌سوزم
۱۹- از جفایت ولی می‌سازم
۲۰- از جفایت ولی می‌سازم

گوشه‌های شکل دهنده ساختار تصنیف

- (راست) = داد و
فرود به مهور
(چهارم به اول)

- ۲۱- تو که بی‌وفا نبودی، پر جور و جفا نبودی
۲۲- تو که بی‌وفا نبودی، پر جور و جفا نبودی
۲۳- آن که مرا از تو جدا می‌کند
۲۴- خیر نبیند که چه‌ها می‌کند
۲۵- خیر نبیند که چه‌ها می‌کند

- (راست) = داد و فرود به مهور
(چهارم به اول)

بخش و تجزیه شعر بر اساس ضرب آهنگ $\frac{6}{8}$

در صورتیکه کلماتِ ابیاتِ شعرِ تصنیف مذکور را بر اساس میزانهای دو ضربی (در هر میزان دو سیاه نقطه دار) به گونه‌ای جداسازی و تفکیک کنیم تا ضرب اول هر میزان و بخش اول کلمه (یا نیم کلمه) ایی از شعر منطبق شوند، باید برای هر میزان دو ضربی $\frac{6}{8}$ در این تصنیف اینگونه بشماریم:

(۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶)

پس هنرجو برای اجرای صحیح ضرب آهنگ هر میزان، باید کلیه کلمات و یا نیم کلماتی که در یک میزان قرار گرفته را در زمان دو سیاه نقطه دار و یا ۶ چنگ اجرا نماید.

مثلاً:

(چشم ————— بَدَت) = یک میزان دو ضربی
(۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶)

و برای نیم کلمات مثل:

(اَبَر و پِی و س) (ت ی دو چَش) = دو میزان دو ضربی
(۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶) (۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶)

تذکر مهم: چون در تصنیف مذکور ۸ مورد ضد ضرب وجود دارد برای سهولت اجرای ضرب آهنگ میزانهایی که ضد ضرب دارد می‌توانیم اینگونه بشماریم:

یک میزان دو ضربی	و یا	یک میزان دو ضربی
(۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶)		(۱ ۲ ۳ ۴ ۵ ۶)
(□ □ □ □ دَر)		(□ □ آفت)

پس توجه داشته باشید در میزانهای ردیف ۳-۴-۷-۸ که با علامت □ مشخص شده پس از شمارش دو شماره (۲ ۱) شعر آغاز می‌شود و فقط در ردیفهای ۱۱ و ۱۷ پس از شمارش چهار شماره (۴ ۳ ۲ ۱) شعر را آغاز کنید.

بخش و تجزیة کلمات شعر بر اساس ضرب آهنگ $\frac{6}{8}$

ردیف	میزان اول	میزان دوم	میزان سوم	میزان چهارم
۱	نرگس مَس	تی که رو	یَت همچو ماه	
۲	چشم بَدَت	دور		
۲	أبرو پیوس	تی دو چَش	مانت سیاه	
۲	رشگ رُخ	حور		
۳	□ □ آفت	جانی خَبَر	دَارَت کنم	
۳	□ □ آفت	جانی خَبَر	دَارَت کنم	
۴	□ □ باشه تا	روزی گِرِف	تارت کنم	
۴	□ □ باشه تا	روزی گِرِف	تارت کنم	
۵	بلبل زا	رِ خسته	دل به کسی	نَبسته
۶	مرغ قفس	شکسته	از گَمَنَد خ	لق جَسَته
۷	□ □ ای دو صد	بنده گِرِف	تارِ گَمَن	دِ مویت
۸	□ □ عاشق آ	نَ است که پا	می نکشد	از کویت
۸	□ □ عاشق آ	نَ است که پا	می نکشد	از کویت
۹	دِل من زا	رِ خسته	دل به کسی	نَبسته
۱۰	مرغ قفس	شکسته	از گَمَنَد خ	لق جَسَته
۱۱	□ □ □ □ دَر	فکر دَر	فکر دَر	فکر تو بو
۱۱	دَم که یکی	حَلقه به دَر	زَد یکی	
۱۲	حَلقه به دَر	زَد گُ		

ادامهٔ جدول نمودار بخش و تجزیهٔ کلمات شعر تصنیف شمارهٔ ۵

ردیف	میزان اوّل	میزان دوّم	میزان سوّم	میزان چهارم
۱۳	فتم گُ	فتم گُ	فتم صنما	قبله نما
۱۳	بلکه توبا	شی توبا		
۱۴	شی توبا	شی توبا	شی گُ	
۱۵	فتم گُ	فتم گُ	فتم صنما	قبله نما
۱۵	بلکه توبا	شی توبا		
۱۶	شی توبا	شی توبا	شی تویی	
۱۷	حبیب من	□ □ □ □ تویی	طیب من	
۱۸	خیر نبی	نی که من	می سو	زَم
۱۹	از جفا	یت ولی	می سا	زَم
۲۰	از جفا	یت ولی	می سا	زَم
۲۱	تو که بی وفا	نبودی		
۲۱	پُر جور و جفا	نبودی		
۲۲	تو که بی وفا	نبو	دی	
۲۲	پُر جور و جفا	نبو	دی	
۲۳	آن که مرا	از تو جدا	می کُ	نَد
۲۴	خیر نبی	نَد که چه ها	می کُ	نَد
۲۵	خیر نبی	نَد که چه ها	می کُ	نَد